

DILEMA CENTAURILOR

Centaurul e o ființă dedublă, singura care a fost în stare să-și impună voința asupra trupului său și să se dedubleze chiar și în privința înfățișării sale exterioare. Centaurul este singura ființă care își exprimă pe deplin firea interioară, exteriorizând-o prin dualitatea voinței a trupului.

Decizia Centaurului a izvorât dintr-o hotărâre conștientă, ea fiind astfel o manifestare a libertății. În calea preschimbării sale n-au stat împrejurări exterioare, mediul în care s-a produs preschimbarea n-a opus rezistență, astfel că libertatea care îi ilumina fapta era una reală, nu doar o iluzie a libertății, nu numai o autonomie interioară clădită în interiorul conștiinței și voinței. Împrejurările exterioare i-au favorizat efectiv preschimbarea: chiar ele au adus din trecutul lor o anumită dualitate, oferind astfel preschimbării Centaurului un suport istoric. Căci omul s-a rupt din mijlocul naturii, dar nu s-a putut detașa de natură, de mediul său înconjurător — și aici se află obârșia dualității sale. Situația mai era complicată și de faptul că necesara comunicare dintre om și natură era cu desăvârșire împiedicată de relațiile dușmănoase care domneau între ei. Opoziția ostilă nu se manifesta printr-o formă exterioară ci, fapt și mai grav, na-

tura instinctuală care sălășluiește în om lua poziție împotriva existenței sociale conștiente a omului — și invers, existența socială trăită într-un mod instinctual ajungea de asemenea în contradicție cu ființa naturală care își făcea cunoscute legile.

Centaurul dorea să exprime dualitatea existentă în relațiile date printr-o dualitate trupească, iar faptul că a resorbit din nou natura aflată în starea ei originară i-a întărit libertatea: a preschimbat forța împrejurărilor într-o condiție a libertății. Pentru că împrejurările trebuie întotdeauna preschimbate într-o condiție a libertății, altminteri lumea născută prin faptă se întoarce împotriva omului care acționează, iar ceea ce el a realizat prin manifestarea libertății sale se preschimbă într-o temniță a libertății. Lumea nu poate fi ocolită cu ajutorul nici unei libertăți, fiindcă omul trebuie să devină conștient de limitele sale — limite istorice dintotdeauna — de lipsa lui de libertate, pentru a-și putea realiza libertatea în fapta modelatoare.

Decizia Centaurului — preschimbarea sa — constituie o manifestare aparent multilaterală fundamentată a libertății: și-a putut duce fapta la îndeplinire, realizarea intențiilor sale nu era împiedicată de nimic, iar consecințele previzibile ale acțiunii sale nu păreau nici ele să-i contrazică în vreun fel intențiile. Nu păreau să le contrazică dat fiind că Centaurul n-a putut prevedea, firește, noua realitate, consecința viitoare a acțiunii sale în totalitatea ei, el cumpănea doar cu mintea posibilitățile; pornea de la ceea ce există, adăuga lumii propria sa ființă, însă realitatea viitorului îi scăpa deocamdată de sub control. Punctele de plecare ale acțiunii lui le constituiau posibilitățile și intențiile, iar întregul sistem al libertății sale era pentru moment doar o posibilitate ce se prezenta sub forma consecințelor previzibile.

A ține seama de consecințele previzibile — iată o perspectivă de cele mai multe ori suficientă pentru acțiune. Dar pentru individ perspectiva previzibilă constituie o dimensiune subiectivă, ea fiind similară cu a te urca în vehiculul timpului care pare să evoce *acum* viitorul. Însă timpul real nu se supune vreunei logici subiective, ci numai propriei sale logici, nu mă poartă în direcția pe care o indică el acum pentru mine, căci timpul nu izvoarăște din mine. Timpul nu ne poartă, el este mereu timpul lucrurilor, el este produsul lor; timpul nu este încheiat, el nu este un element prefabricat de construcție a lumii. A ține seama de timp înseamnă a ține seama de lucruri, de cele ale prezentului, ale lui Acum.

Ducându-și metamorfoza la îndeplinire, Centaurul, și el, a pornit din Acum. Preschimbându-se pe sine însuși, a obținut o nouă dimensiune a timpului. Numai că Centaurul n-a fost pe de-a-ntregul consecvent cu sine însuși; pentru că, deși vroia să fie centaur, ca Centaur el nu mai ținea seama de sine însuși, ci de acea urmare care nu era o consecință a acestei stări: a rămas ceea ce fusese în momentul în care și-a plănuit preschimbarea. Voise să reînvie trecutul prin prezența sa ca Centaur: și-a contrazis propriul timp. Fusese consecvent ca *ne-centaur*, însă ca Centaur era acum anacronic. Pentru că în prezentul său el reprezenta trecutul, acel trecut care nu poate decurge din prezent, căci trecutul era el însuși, pe atunci îi aparținea, dar, preschimbându-se, l-a pierdut. A rămâne consecvent trecutului înseamnă a fi consecvent prezentului: adică a transforma prezentul, a-l modela, a-l înfrunța ca premisă și a păși în afara lui, căci fără această pășire în afară prezentul nu este decât un anacronism, un quantum de timp ce se zbircește

îmbătrânind și preschimbându-se în propriul său trecut.

A vrut să fie centaur — s-a preschimbat în centaur. Ce l-a făcut oare să ia această hotărîre? Se pare că dorința împlinirii. Această năzuință este, poate, cea mai firească trăsătură a vieții: viața, și mai ales viața conștientă, este întotdeauna pășire în afară, plutire, dar o plutire dependentă de lume, de mediul înconjurător. Izvorul dorinței de totalitate este tocmai lărgirea acestei dependențe, adaptarea mereu mai adecvată: a înghiți totul precum amoeba, a impresura lumea, a o încorpora; a pune capăt plutirii, pentru ca să înceteze starea restrictivă, înrobitoare a dependenței. Centaurul absoarbe natura, pentru ca să poată fi el însuși, nu altceva (nu lumea ori natura, ci numai el), plenitudinea însăși.

Ca centaur vroia să fie mai mult decît oamenii. Vroia altceva, dar prin acest altceva vroia să fie în totalitate numai cel a cărui soartă și-o însușise, nimic mai mult. Vroia să fie de-a pururi Centaur. Prin decizia sa a zăvorît în cușca nesinchiselii orice hotărîre nouă. Căci decizia sa, apropierea acelui altceva înseamnă acceptarea unei situații noi care nu mai reclamă decizii capitale, ci numai măruntele hotărîri ale acomodării. Noua situație este, în bună măsură, doar un automatism. Dar plenitudinea poate fi ea, oare, atinsă fără decizie?

Asumîndu-și ceva nou, Centaurul s-a înălțat la rangul de exemplu pentru cei din jurul său; oamenii s-au alăturat faptei sale, căci au văzut în el adevărarea credinței lor în posibilitatea dobîndirii plenitudinii. În metamorfoză se aprinde și pentru Centaur scînteia plenitudinii. Căci ce altceva e plenitudinea decît decizie conștientă și faptă transformatoare, cu alte cuvinte libertatea însăși, prin care

talentul se poate realiza pe de-a-ntregul : ea poate crea o lume nouă, pentru decizii și fapte noi.

În modelarea poziției sale, Centaurul a întâmpinat problema propriei istorii : nu chestiunea genezei sale, ci aceea a raportului dintre metamorfoza sa și starea sa anterioară din punctul de vedere al progresului. Deci acțiunea sa individuală a dobândit pe lângă structura specifică și o dimensiune istorică. Dimensiunea istorică este dimensiunea consecințelor, nu a perspectivelor. Pentru că perspectiva nu poate fi interpretată decât prin raportul reciproc dintre trecut și prezent. Astfel, perspectiva este mai degrabă o retrospectivă : nu o reverie îndreptată în direcția trecutului, ci o situație în trecut, o pornire din „a fost“ înspre „este“ și prelungirea lui „este“, a prezentului, în direcția viitorului. Însă termenul *azi, acum*, este de două ori prezent în această operație : Centaurul există azi, acum, de aici se situează el în trecut, din această structură se proiectează conceptul îndărăt, purtându-și cu sine ideile, însă existența și-o poate modifica doar acum, numai și tocmai acum. După ce s-a transpus pe furie în trecutul său, el privește de acolo, din structura restabilită sub aspect conceptual, către prezentul real, prelungind tocmai acest vector spre viitor, în direcția structurii deocamdată inexistente. Aceasta e perspectiva Centaurului.

Astfel, în ciuda oricăror aparențe, el nu-și poate descifra faptul progresului din prezentul său : vectorul pe care îl desfășoară prin prezentul său — transpunere în trecut a idealului izvorât din structura lui Azi prin restabilirea structurii trecutului — îi delimitează doar perioadele istorice, însă nu oferă un etalon obiectiv pentru evaluarea progresului.

Cu toate acestea, Centaurul socotea că existența sa reprezintă în sine un progres în comparație cu progresul pe care îl realizau oamenii. Se și închi-

puia un fel de ființă superioară, deși era doar Centaur, și de fapt nu *doar*, ci pur și simplu Centaur, după cum nici omul nu e *doar* om, ci om în toată puterea cuvîntului. Trecutul său nu-i justifică prezentul și nici prezentul său nu se justifică pe sine. Timpul în sine nu constituie un criteriu — el este o consecință : consecința acțiunii.

Etalonul existenței — starea sa de existență diferită — pe care Centaurul și l-a ales dintre etaloanele posibile, s-a dovedit a fi un mijloc înșelător. Compararea existenței cu alte existențe nu decide raportul de dezvoltare dintre structuri, dat fiind că între existență și existențe nu sînt decît diferențe cantitative, iar progresia cantitativă nu este purtătoare de infinit. O structură unică este întotdeauna purtătoare de infinit, însă progresia structurilor ca progresie aritmetică e un infinit vicious, un infinit fals, un infinit finit. Centaurul a rămas fixat în lumea finitului pentru că și-a comparat existența cu aceea a oamenilor și i s-a părut că își deslușește superioritatea dintr-un fapt care, luat în sine, nu o justifică : din deosebiri.

Așadar nici succesivitatea, nici diferențierea — care să fie atunci criteriul progresului său ? Eficiența acțiunii sale, prin care Centaurul s-a preschimbat în centaur. Dar acțiunea sa ca Centaur a ajuns să fie mai eficientă decît fapta omenească ? Nu, nicidecum. E drept că acțiunea sa, fapta sa a fost eficientă, dar aceasta doar în măsura în care a dat naștere la ceva diferit și s-a dovedit a fi aptă pentru schimbări. Dar schimbarea nu constituie încă, nici ea, un progres. Adevărata eficiență a faptei nu trebuie căutată în interiorul faptei, toate lucrurile luate în sine pot constitui doar criterii ale existenței, dar nu și ale istoriei : eficiența se dovedește a fi un etalon al progresului atunci cînd creează terenul prielnic unor noi acțiuni, progresiste și mai

eficiente. Criteriul faptei îl constituie fapta următoare care ia naștere din ea. Deci consecința este etalonul faptei. Faptă și consecință, din nou faptă și din nou consecință : aceasta este istoria Centaurului.

Însă Centaurul nu-și putea înțelege propria istorie pentru că cerceta eficiența în sine a faptei, înobilându-și la rangul de criteriu propria metamorfoză. La el eficiența a devenit scop în sine, din ea s-a șters orice urmă de omenie, fără a lua însă dimensiuni centauriene. Căci nu există dimensiuni centauriene : Centaurul nu este el însuși decât pe jumătate. Tocmai aceasta și este dilema Centaurului ; pentru a putea ajunge pe de-a-ntregul el însuși trebuie să se schimbe, iar dacă s-a schimbat a devenit Centaur ; acum poate fi el însuși numai dacă se schimbă din nou, dacă izbutește să devină un centaur mai centauric. Însă prin centauricitatea sa el a definitivat schimbarea. Este doar în aparență el însuși astfel. Nu, el nu e el însuși, el e Centaur.

A pierdut criteriul eficienței pentru că și-a pierdut dimensiunile umane. Fapta, în drumul ei către o faptă mai eficientă, traversează un cîmp : cîmpul existențelor umane. Călcînd în picioare și nimicînd totul în calea ei, fapta nu poate fi mai eficientă decât aceea mai puțin eficientă, dar mai umană decât ea. Există o singură rațiune posibilă a sporirii eficienței : fapta e mai eficientă atunci cînd consecințele ei nu se opun existenței altora, cînd ea nu zădărnicește posibilitățile celorlalte fapte progresiste care tind de asemenea spre eficiență. Putea, oare, să-l satisfacă pe Centaur fapta care nimicea existența altora, acțiunea acumulată irațional ? Din viața lui Hercule el putea desluși, înspăimîntat, consecințele unui destin trăit ca o formă de coerciție la acțiune.

* * *

Destinul și perfidia Herei l-au osîndit pe Hercule să ajungă neconținut în situații noi, să înfăptuiască acte de eroism. Astfel, în el s-a întrupat acțiunea însăși. Însă Hercule se opunea atît naturii cît și oamenilor, forțe favorabile nu i-au ieșit vreodată în cale, pentru că el nu năzuia la prefacere, ci doar la faptă. Era erou, dar încetul cu încetul tot ceea ce era omenesc în el s-a răcit. Ființa i s-a sublimat, devenind ideal, deși omenia sa clădită din carne și sînge i-a împrôșcat întreaga viață cu personaje ale lumii concrete.

Hercule a călcat în picioare pe toți cei care stăteau în calea invadatoarei sale dorințe de acțiune. Era beat de o beție pămînteană, a iubit și a făcut dragoste, a urît și a jinduit la prețuire, a cerut și a dăruit prietenie și cu toate acestea și-a depășit omenia neconținut, a ieșit dintre limitele legilor omenești. Dar n-a creat legi noi, și-a îndeplinit numai orbește misiunea divină. În numele acestei misiuni l-a ucis și pe prietenul său, centaurul Chiron.

Chiron era considerat cel mai înțelept dintre centauri, pentru că era cel mai centauric dintre toți centaurii : își accentua intenționat hibriditatea, punînd de-a dreptul față în față cele două lumi pe care le întrupa prin existența sa. Asculta de instinctele sale animalice atît în hrană cît și în dragoste, în odihnă și acțiune, însă în gînd el evalua, calcula și cumpănea fără încetare : își aprecia mintal acțiunea. Nu-l îngrădeau nici un fel de norme etice, ființa sa instinctuală se sluzea numai pe sine. Nu avea nici rețineri. N-a căzut la compromisuri, dat fiind că el însuși era compromisul în carne și oase.

Odată, Hercule s-a certat cu centaurii și, urmărindu-i, a dat buzna în bîrlogul lui Chiron. Acesta tocmai medita : îl preocupa trupul său de animal, trăsătura lui deosebită — centauricitatea sa. Contemplația nu i-a fost tulburată de ceata centaurilor care se refugiase în preajma lui ; Chiron nu se sinchisea decît de sine, aceasta îl făcea să fie cel mai înțelept dintre toți centaurii. În mijlocul centaurilor înspăimîntați care se strîngeau claie peste grămadă, scoțînd strigăte fără noimă, Chiron cel calm era ființa cea mai animalică : spaima celorlalți centauri era un tremur omenesc, întrezărirea faptului că împotriva lui Hercule lupta nu are sorti de izbîndă, căci Hercule e destinul însuși, inexorabilitatea care nu dă ascultare argumentelor de nici un fel, care nu ține seama de nimic, el are doar săgeată și otravă de hidră. Tăcerea lui Chiron nu lua cunoștință de lumea înconjurătoare, el se concentra asupra lui însuși, privirea sa i-a șters din conștiință simțul colectivității, „înțelepciunea“ sa era puterea impasibilă a unicității.

Hercule își azvîrli săgeata la întîmplare ; în șuierul ei se ascundea necesitatea însăși : ea se înfipse în genunchiul lui Chiron. Acesta a trebuit să moară, cu toate că Hercule îi era prieten. Însă nici amiciția, nici vreun alt sentiment nu pot avea înrîurire asupra consecințelor necesare ale acumulării de fapte devenite impasibile : cînd acțiunea își întoarce privirile exclusiv asupra ei însăși, fără a se mai confrunța cu lumea, ea devine neîndurătoare și inumană. Prietenia lui Hercule nu l-a putut salva pe Chiron, după cum nici pe Hercule nu l-a salvat prietenia lui Chiron.

Pe Eroul, care întîlnea acum dilema acțiunii și consecinței, omenia sa devenită supraomenească îl tîra inexorabil înspre tragedie. Hercule a pierit

ca urmare a neînduplecării sale : el nu era îndeajuns de uman pentru a tinde prin mijloace ome-nești la idealuri sublime. Moartea lui Hercule nu era, firește, o necesitate morală. El a trebuit să piară pentru că nu este cu putință să sfișii nepe-depsit plasa activităților care se completează între ele, a reciprocităților, fără să primejduiești viața însăși. Nu te poți rupe de structură prin mijloace care contrazic funcția fundamentală a comunității, perpetuarea specifică a existenței umane. Schim-barea nu este doar un pas înainte în istorie ori o ieșire din cadrul premisei în istorie, ci și un refuz adresat istoriei.

Idealul progresist arată drumul înainte ; însă mijlocul, metoda de realizare a idealului nu este un fenomen de perspectivă. Idealul este ideatic, în vreme ce mijlocul este real. Hercule a fost măcinat de contradicția dintre ideal și mijloace : idealurile sale depășeau lumea dată și epoca sa, dar scopurile sale s-au împotmolit în ea. Astfel că mijloacele sale s-au dovedit a fi apte doar pentru distrugere.

În dilema lui Hercule, mijloacele inumane și țelurile supraomenești au intrat în conflict : țelurile au devenit nebuloase, în ele oamenii nu se mai recunoșteau pe ei înșiși, nu-și mai recunoșteau idealurile sau năzuințele : eroul eroilor a rămas singur, asemeni zeilor care l-au ridicat la ei.

Însă dilema Centaurului s-a manifestat printr-o formă extremă în măcinarea lui Hercule, în stupidele și supraomeneștile sale războiri ; a fi om sau a fi o ființă naturală — iată cele două posibilități. Se impunea o alegere. Centaurul a văzut că i-a rămas o singură cale de ieșire : re-metamorfozarea, retroschimbarea.

De la acele timpuri străvechi a trecut însă multă vreme, iar Centaurul re-metamorfozat, aruncat în afara timpului, a căzut în starea de la care pornise inițial: starea primitivă. Centaurului revenit i-a rămas din nou o singură posibilitate: să se clădească pe sine însuși în scurgerea tumultuoasă a acțiunii, să-și ridice viața afectivă și rațională în sfera lumii transformate. Rolul său nu mai este acela de model, ci de căutător de model, iar pentru a putea lua din nou decizii este nevoit mai întâi să se ridice la nivelul propriei sale situații. Năzuia din nou la plenitudine: la aceea plenitudine care putea fi realizată pe atunci, la plenitudinea umană. Dar cum este, în fond, această plenitudine umană?

El nu putea fi deplin în centauricitatea sa, căci i se luase ceva care îi aparținea în exclusivitate, iar când s-a zărit pe sine în ceilalți centauri, s-a îngrozit. Rolul care îi revenea, și pe care l-a deslușit privindu-i pe ei, l-a preschimbat într-un prototip imobil, îndemnându-l la o hibriditate eternă. Nu se putea împăca cu un astfel de rol, căci el era și centaur și om — etalonul său nu putea fi decât plenitudinea.

Greșeala sa a fost aceea că și-a rigidizat năzuința ce tindea spre plenitudine, făcând din ea o exigență a totalității! Dar individului nu-i poate fi proprie totalitatea, nici un ins nu poate iradia totalitate din ființa sa. Indivizii construiesc totalitatea, o înaltă cu ajutorul a ceea ce au ei comun, cu legăturile care îi conexează cu lumea. Individul își construiește autonomia sa interioară, propria sa plenitudine atunci când acționează și, prin acțiunea sa, se atașează la comunitatea purtătoare de progres.

Nicicînd plenitudinea nu este o premisă dată, ea e întotdeauna consecința și condiția faptei transformatoare.

Plenitudinea trebuie mereu redobîndită. Nu poți beneficia de ea prin intermediul altora. Dîndu-și seama că e hibrid, la fel ca și ceilalți, că îl înconjoară centauri care s-au resemnat cu soarta lor, că printre ei el este cel mai înțelept, adică ființa care își acceptă mai supusă destinul, în Centaur s-a copt nevoia imperioasă de a transforma. Calea transformării înspre perfecțiunea centaurică l-ar fi readus pentru totdeauna în natura lipsită de conștiință, de aceea Centaurul a ales re-metamorfozarea, umanizarea.

Știa, acum, că își poate modela condiția numai prin acțiune, că faptele sale vor fi cele care vor construi în el tot ceea ce poate obține omul într-o epocă determinată. Căci fiecare om poate crea o lume nouă, propria sa lume, cu condiția să nu se limiteze la a resorbi lumea în el, ci s-o și modeleze. Cerința modelării, fermitatea ce se manifestă prin faptă, lărgirea perseverentă a funcțiilor structurii, pregătirea schimbărilor radicale — iată rolul istoric al individului, pe care îl poate realiza prin conexiunea sa cu comunitatea.

Astfel, omul își creează istorie pentru el însuși. Structura o primește de-a gata, însă, modelîndu-și conștient locul pe care îl ocupă, își plăsmuiește istoria. Timpul e un quantum primit de-a gata — dar nu este doar atît. Ca timp social, el e timpul structurii, produs de mișcarea straturilor care se influențează reciproc. Însă timpul e produs și de oameni : prin acțiunea lor, ei fac un nod pe firul lui, îl prind, îl accelerează și, firește, îl și încetinesc : ei înzestreză durata cu conștiință.

Timpul istoriei este totodată timpul omului. În mod paradoxal, structura — ca secțiune imaginată

fără om, mecanism social fotografiat în imobilitatea sa — e un fenomen atemporal, ea nu e clipa prezentului luată acum în posesie. Ea nu e timp, ci exterioritate față de timp. Însă chiar și această exterioritate față de timp este creată de om, nu de lume. Fiindcă viața societății înseamnă întotdeauna structură aflată în mișcare, mișcarea este însăși acțiunea umană, cu alte cuvinte temporalitate. Numai omul împotmolit în istorie și în acțiune poate presupune existența timpului atemporal. Omul care acționează conștient înzestrează durata cu ritm, accelerează mișcarea, dilatându-și timpul înspre nemărginire. Așadar ritmul înseamnă eficiență : durata timpului se dilată cu atât mai mult cu cât ritmul pe care i-l dictează acțiunea umană este mai alert.

Prin re-metamorfozarea sa, Centaurul și-a accelerat de fapt propriul său timp. Însă prin aceasta a căzut dintr-o dilemă în alta : pulsația timpului îl avertiza asupra condiției sale limitate de muritor, asupra tragicului neîndurător al unicității sale. Căci conștiința desface timpul obiectiv și rupe din el un segment subiectiv — presimțirea finitudinii. Mișcarea infinită și inconștientă își mistuie timpul și îl renaște neconținut, în mod necesar : însă finitudinea se transformă în tragic, în momentul în care devine conștientă de ea însăși.

Conștiința tragică a finitudinii poate fi contracarată prin disperare : dar disperarea înseamnă resemnare, împotmolire în clipă, într-un timp rupt de acțiune. Finitudinii îi poate fi opusă numai infinitatea, sau vreo altă cale care să se refere la o continuare, la o prelungire a limitatului, o cale care să sugereze o direcție, o ieșire, prin urmare mai mult decît succesiunea senină a momentelor de tihnă oferită de contemplație — așadar acțiunea.

Cu toate că fapta este întotdeauna finită și irevocabilă, ea se depășește mereu pe sine în semnificație, datorită faptului că indică o consecință. Această consecință e cea care trebuie cucerită, de ea trebuie să se aghate finitudinea; cu toate că aceasta nu diminuează greutatea tragicului, mărește în schimb probabilitatea ca el să poată fi suportat. Trebuie găsită starea de exterioritate — aceasta Centaurul cel re-metamorfozat o știa — dar nu printr-o privire furișată din interior spre exterior care să-l facă pe el conștient de sine, ci printr-o situație în exterior care îi va prelungi conștiința — prin acțiunea care erupe din finitudine.

A ne rupe de noi înșine, a ne cerceta pe noi înșine, a reveni la noi înșine — iată sistemul subiectiv de coordonate al acțiunii individuale. Dar starea de detașare, de exterioritate poate fi atinsă numai dacă înșirăm acest moment pe coordonate obiective, dacă în acțiunea noastră ne atașăm de acele lucruri care, în condițiile epocii, sînt apte pentru schimbarea progresistă.

Centaurul nu s-a simțit dezorientat, poate, din pricina noii sale dileme, căci cel care a trecut prin hibriditatea existenței centauriene și s-a întors din nou la condiția umană s-a deprins să creadă în puterea acțiunii, a faptei purtătoare de progres. Centaurul a continuat să creadă în acțiune chiar și atunci cînd, în re-metamorfozarea lui, s-a regăsit undeva la periferia existenței, deoarece știa că puterea sa este multiplicată de stirpea omenească de care s-a atașat acum în mod conștient.

Și, de cînd Centaurul s-a re-metamorfozat, nu mai există firește nici centauri; doar amintirea hibridității lor ne mai urmărește ca o nălucă prin aceia care își asumă rolul de centaur, fără a-și putea asuma și trupul lui totodată. Nu există centauri, ei pot exista numai pînă în momentul cînd,

în capul omenesc al vreunuia din ei, se adună prea mult dezgust la vederea extremităților animalice și, prin acțiunea sa, își reconduce neamul printre oameni, ori îl învinge iubirea narcisiacă față de membrele sale animalice și, prin acțiunea sa, recade pentru totdeauna în existența naturală. Nu există centauri pentru că centaurul nu poate fi veșnic centaur : aceasta decurge din firea oamenilor.